

MDB-4159 Seat No. _____

B. A. (Sem. I) Examination
November / December – 2018
Sanskrit : Paper-C.E.-102

(दण्डी: दशकुमारचरितम् – उच्छ्वास-६, व्याकरणम्)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ गमे ते धे गद्यभंडोनी अनुवाद करो : १४

(१) सोऽप्याचक्षे-देव ! सोऽहमपि सुहृत्साधारण भ्रमण कारणः सुहृत्सु दामलिप्ताह्वयस्य नगरस्य बाह्योद्याने महान्तमुत्सवसमाजमालोकयम् । तत्र क्वचिदतिमुक्तकलतामण्डपे कमपि वीणावादेनात्मानं विनोदयन्तमुक्तगणितं युवानमद्राक्षम् । अप्राक्षं च - 'भद्र ! को नामायमुत्सवः, किमर्थं वा समारब्धः केन वा निमित्तेनोत्सवमनादृत्यैकान्ते भवानुत्कण्ठित इव परिवादिनीद्वितीयस्तिष्ठति ?' इति ।

(२) अहं चानङ्गाविह्वलः स्ववेश्म गत्वा कोशदासेन यत्नवदत्युदारं स्नानभोजनादिकमनुभावितोऽस्मि । सायं चोपसृत्य चन्द्रसेना रहसिमां प्रणिपत्य प्रत्युरंसमंसेन प्रणयपेशलमाघट्टन्त्युपाविशत् । आचष्ट च हृष्टः कोशदासः - 'भूयासमेव यावदायुरायताक्षि ! त्वत्प्रसादस्य पात्रम्' इति । मया तु सस्मितमभिहितम् - 'सखे ! किमेतदाशास्यम् । अस्ति किंचिदञ्जनम् । अनया तदण्ठेनत्रया राजसूनुरूपस्थितो वानरीमिवैनां द्रक्ष्यति विरसुश्चैनां पुनस्त्यक्ष्यति' इति ।

(३) तया व स्नानशुद्धया दत्ततैलामलकः क्रमेण सस्रौ । स्नातः सिक्तमृष्टेकुट्टिमे फलकमारुह्य पाण्डुहरितस्य त्रिभाग शेषलूनस्याङ्गणकदलीपलाशस्योपरि दत्तशरावद्वयमार्द्रमभिमृशन्नतिष्ठत् । सा तु तां पेयामेवाग्रे समुपाहरत् । पीत्वा चापनीत्वाध्वक्लमः प्रहृष्टः प्रक्लिन्नसकलगात्रः स्थितोऽभूत् । ततस्तस्य शाल्योदनस्य दर्वीद्वयं दत्त्वा सर्पिर्मात्रां सूपमुपदंशं चोपजहार ।

(૪) તદનન્તરમસૌ નિતમ્બવતી વૃત્તાન્તમપ્રાક્ષીત્ । સોઽહમબ્રુવામ્ -
 'અસ્તિ શૂરસેનેષુ મથુરા નામ નગરી । તત્ર કશ્ચિત્કુલપુત્રઃ કલાસુ
 ગણિકાસુ ચાતિરક્તઃ મિત્રાર્થં સ્વભુજમાત્રનિર્વ્યૂઢાનેકકલહઃ,
 કલહકણ્ટક ઇતિ કર્કશૈરભિહ્યાપિતાખ્યઃ પ્રત્યવાત્સીત્ । સ
 ચૈકદા કસ્યચિદાગન્તોશ્ચિત્રકરસ્ય હસ્તે ચિત્રપટં દદર્શ ।

૨ કથા અને આખ્યાયિકાના લક્ષણો આપી 'દશકુમારચરિત'નું ૧૪
 કથા તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.

અથવા

૨ મિત્રગુપ્તવૃત્તાન્ત (ઉચ્છવાસ-દ)નું રસદર્શન કરો. ૧૪

૩ દશકુમારચરિતમાં રજૂ થયેલા સમાજદર્શનનું વર્ણન કરો. ૧૪

અથવા

૩ દંડીની પાત્રાલેખન કલા વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો. ૧૪

૪ નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો : ૧૪

- (૧) દંડીનું જીવન
- (૨) કંદુકાવતીનું નૃત્ય
- (૩) ગોમિનીની કથા
- (૪) નિમ્બવતીની કથા

૫ બે-ત્રણ વાક્યોમાં જવાબ આપો : (ગમે તે સાત) ૧૪

- (૧) દશકુમારચરિતમાં કોની કથા છે, તેના વિભાગોને શું કહેવામાં આવે છે ?
- (૨) કોશદાસ શા માટે એકાંતમાં બેઠો હતો ?
- (૩) કંદુકાવતીએ કયા નૃત્યપ્રયોગો કર્યા ?

- (૪) યવનોએ મિત્રગુપ્તને પાણીમાંથી બહાર કાઢી મુખ્ય નાવિકને શું કહ્યું ?
- (૫) ત્રિગર્ત નામના દેશમાં કયા ત્રણ ભાઈઓ રહેતા હતા ? તે કેવા હતા ?
- (૬) વણિકપુત્ર શક્તિકુમાર અઢારવર્ષનો થતાં તેણે શું વિચાર્યું ?
- (૭) વર્તમાનકાળના પરસ્પૃષ્ટી અને આત્મનેપદીના પ્રત્યયો લખો.
- (૮) મૂ, નમ્ ધાતુનાં વ.કા. ત્રી.પુ. બ.વ.ના રૂપો આપો.
- (૯) ગચ્છામિ અને પઠતિ રૂપો ઓળખાવો.
- (૧૦) ત્યજ્, લમ્ ધાતુનાં દ્વિસ્તન ભૂ.કા. ત્રી.પુ. એ.વ.ના રૂપો આપો.
- (૧૧) મજામઃ અને અનમતામ્ રૂપો ઓળખાવો.
- (૧૨) યુધ્યન્તે અને અપચઃ રૂપો ઓળખાવો.